

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д. н. Анелия Янева

**за дисертационен труд на Десислав Петров Михайлов - докторант към
катедра „Хореография“,**

с научен ръководител доц. д-р Георги Гаров

**Тема на дисертацията: *„Паралелките по „Хореография“ в системата на
училищното образование към Министерството на образованието и
науката. Обучение по танци“*,**

Професионално направление (8.3) „Музикално и танцово изкуство“,

Научна област - 8. Изкуства, докторска програма „Хореография“

Дисертацията на Десислав Михайлов е създадена от творец-практик, Завършва средно специално образование по специалност „Български народни танци“ в Държавно хореографско училище (днес НУТИ) в класа на Огнян Алексиев (1995). Дипломира се по „Българска народна хореография“ с професионална квалификация „Хореограф-педагог“ в класа на Димитър Русков в АМТИ "Проф. Асен Диамандиев"-Пловдив (2002). Завършва магистратура по специалност „Хореографска режисура“ в Югозападен Университет „Неофит Рилски“-Благоевград с научен ръководител проф. Анелия Янева (2015). Докторант към катедра „Хореография“ в Югозападен университет „Неофит Рилски“-Благоевград с научен ръководител доц. Георги Гаров (от 2018), отчислен с право на защита през декември 2021.

Образованието му дава знания за танцовата професия, която Михайлов практикува в продължение на 10 години – първоначално в Ансамбъла на строителните войски към ГУСВ-София (1995-2000); след това като солист в трупата на Нешка Робева – „Нешинъл АРТ“, като изпълнението му в спектаклите „Два свята“ и „Орисия“, след гастрол на Бродуей е класифицирано от вестник „Ню Йорк Таймс“ в групата на петте топ-танцьори на Бродуей за 2001 г. Михайлов е и солист в танцовия спектакъл: “Hurrem Sultan” – “MDF“ в Република Турция (2003-2005).

Реализацията му като хореограф също е дългогодишна – хореограф и режисьор на „Представителния Ансамбъл на Въоръжените Сили“ (от 2010 г. до момента); основател (през 2010) и ръководител (и до момента) на Танцов клуб „Седеф“ - гр. София; Главен художествен ръководител и хореограф (от 2007) на Ансамбъл „Горна баня“ към Читалище „Пробуда-1926“. Хореограф на Ансамбъл „Пирина“, по покана на Илия Луков (2008-2010). Цялостната дейност на Десислав Михайлов е свързана с изучаване и популяризиране на българските народни танци, но постановките му са и в сферата на характерния и модерния танц.

За дисертацията му като че ли най-важен се оказва педагогическият опит на Десислав Михайлов - преподавател по „Български народни танци“ в Република Молдова и в Комратския държавен университет, в Гагаузката автономна област. Но също така преподавател и в хореографските паралелки на 33-то ОУ „Санкт Петербург“-София (2008-2015); в Националното училище за танцово изкуство-София, специалност „Български народни танци“ (2012-2013); в хореографските паралелки на 25-то ОУ „Др. Петър Берон“-София (2015-2020).

Знанията му като танцьор, хореограф и педагог са от особена важност за изследването на Десислав Михайлов и много разумно неговият научен ръководител доц. д-р Георги Гаров е подбрал темата на дисертацията му така, че да бъдат използвани максимално практическите и теоретични познания на дисертанта.

Дисертацията на Десислав Михайлов е структурирана в четири глави, увод и заключение, като основният текст е разположен на 152 страници. Библиографията наброява 105 печатни източници, предимно на български език и 17 интернет източници. Като приложения в рамките на 42 страници са публикувани интервюта с преподаватели по дисциплината „Хореография“; документи за създаване на паралелки с „Разширено обучение по хореография“ в София-град; Наредби и Рамков учебен план за общо образование за основната степен на образование.

Специално е направена уговорката, че се анализира обучението по „Хореография“ *само* в столичните *неспециализирани училища*, доколкото там има достатъчно проблемни зони, за които си струва да се говори. И да се търсят решения.

Първа глава - Първи опити за въвеждане на българските народни танци в училище - е историческо въведение в тематиката. Започва от първите опити за внедряване на българските народни танци в училище, които датират още от 1846 година в Копревщица, когато „Найден Геров отваря първото класно училище, създава първата учебна програма, в която родолюбието, фолклорът и телесното възпитание са еднакво застъпени с граматиката и аритметиката“, а през 1848 година е поканен в Пловдив да ръководи гимназията в града.

Много подробно се проследява постепенното навлизане на обучението по фолклор и български народни танци в образованието и как от отделни любителски школи се стига до обучение в професионалното Хореографско училище (1956).

Следват полувисшето образование по танци в ИМХК /Института за музикални и хореографски кадри/ в София (1972); хореография започва да се изучава и във Варна и в Кюстендил (към Институт за културно-просветни кадри), а в Пловдив се създава висше образование по хореография (1974) към Висшия музикално-педагогически институт (днес АМТИИ).

Разгледано е и постепенното обособяване на паралелки с разширено изучаване на „Хореография“ (след 1991) и изучаването като факултативни учебни часове в неспециализираните училища от 1 до 8 клас.

Именно хореографските паралелки в неспециализираните училища са обект на настоящата дисертация. И по-специално - избираемата учебна дисциплина „Хореография“ в неспециализираните училища в София-град. Съвсем преднамерено извън обхвата на изследването остават в специализираните училища по танци, както и обучението в гимназиален етап за „Професия“, доколкото за тях важат други закони и тяхното обучение е структурирано по друг начин. А и за тях е писано доста повече. Докато за хореографските паралелки в неспециализираните училища се пише за първи път. При това от полза е и личният опит на дисертанта като преподавател в подобни училища.

Михайлов обсъжда в дисертацията си теоретико-методологични основи на българските народни танци като се спира на базисни изследвания по темата. Коментира и как постепенно изкрystalизира модел на преподаване.

Представен е **SWOT анализ** на паралелките с разширено изучаване на „Хореография“ в неспециализираните училища в София-град, което също се прави за първи път.

Втора глава - Някои особености в хореографските паралелки в столичните неспециализирани училища - се спира върху проблемите, които срещат преподавателите по „Хореография“ в столичните неспециализирани училища. Като начало се артикулират основни проблеми, които касаят както обучението в цялост, така и проблеми пред хореографа, водещ дисциплината „Хореография“ в неспециализираните училища в София-град, а също и по-локални проблеми. Сред основните проблеми са каква е целта на обучението по „Хореография“ в неспециализираните училища в София-град. Дали да се научат децата да танцуват? Или да се запознаят с някои от фолклорните обичаи? Дали да се научат на традиционни български ценности или да могат да имат сценична практика?

Анализират се методиката на преподаване по „Хореография“ като част от дидактическата и педагогическата теория. Обсъжда се необходимостта от екзерсис в учебно-тренировъчна работа по „Хореография“. Коментират се видове учене, цел и задачи. Михайлов извежда на преден план различни подходи при преподаване, класифицирани с фокус върху преподавателя-хореограф и с фокус върху ученика. Много точно артикулира и необходимите професионални качества на учителя-хореограф, сред които са *творческо отношение* към учебно-възпитателната дейност; *издръжливост*, *чувството за хумор* и *самообладание* за да неутрализира емоционални напрежения и конфликти; *емоционална отзивчивост* (емпатия) спрямо децата; *педагогически такт*; *педагогически такт* и *способността да адаптира поведението и методите* си според конкретните условия. И това за което рядко се говори - отговорности на преподавателя-хореограф в училище и ефективност на преподаването.

В трета глава - Програми и обучение по български народни танци в паралелките с разширено изучаване на дисциплината „Хореография“ в

столичните неспециализирани училища - вече подробно и в детайли се навлиза в спецификата на преподавателската дейност в столичните неспециализирани училища. Коментират се действащите програми в училищата към Министерството на образованието. Предложена е методология за преподаване на дисциплината „Хореография“ в начален и прогимназиален етап. Обяснени са стратегията на хореографа при преподаване и методите, които използва. Коментират се отговорите на 7 зададени въпроса, като за всеки от зададените 7 въпроса, освен мнението на колегите-хореографи, Десислав Михайлов предлага и своето мнение, като логично го обосновава и считам, че това е един от приносните моменти в дисертацията. Формулирането на въпросите издава познаване на материята, а отговорите им демонстрират необходимостта от усъвършенстване и промени в обучението и структурирането на материята.

Сред предлаганите идеи, подкрепени не само от анкетираните но и от личното мнение на дисертанта, е идеята за промяна на наименованието на дисциплината „Хореография“ в „Български народни танци, бит и култура“.

Напълно обосновано е и предложението за интегриране на дисциплината „Хореография“ с другите изучавани дисциплини като музика, история, литература, доколкото дисциплината „Хореография“ функционира като мост между различни учебни дисциплини, съчетавайки физическо развитие, културна идентичност и междуличностни компетенции, което подпомага цялостното образование на учениците.

Предложенията, които Михайлов дава, демонстрират познание за материята и не изискват никакви гигантски усилия, а резултатът би бил наистина приносен. Сред тях са *интерактивни и игрови методи; използване на дигитални средства* чрез видеоуроци; *проектно-базирано обучение* чрез създаване на малки хореографски проекти или представления, които развиват творчество, *планиране и работа в екип; индивидуализация и диференциация* – адаптиране на упражненията според физическите възможности и напредъка на учениците, особено в средния курс. Тези предложения са иновативни и биха обогатили учебния процес.

Михайлов дава и три ключови съвета към всеки новопостъпил хореограф в училище с „разширено обучение по хореография“. А те са свързани с *Планиране и системност; Индивидуален подход и мотивация; Междупредметна интеграция и културна осведоменост*. Целта е да се гарантира ефективно преподаване, устойчиво усвояване на танцовите умения и формиране на цялостна културна компетентност.

Артикулирани са и проблемите, които са на няколко нива – проблеми свързани с учебните програми и решенията на МОН; проблеми, зависещи от материалната база на съответното училище; и проблеми, породени от допълнителни изисквания на директорите и училищния съвет. И което според мен е особено важно – предлагат се и решения на тези проблеми.

В четвърта глава - *Съдържание, иновативност, междупредметни връзки на дисциплината „Хореография“ в начален и в прогимназиален етап на обучение*

- Михайлов навлиза още по-навътре в проблематиката. Анализират се учебното съдържание на дисциплината „Хореография“ за съответната възраст и очакваните резултати от обучението в края на първи, четвърти и седми клас (представени и по-нагледно в табличен вид). В тази глава вече се говори за съдържание, иновативност, междупредметни връзки на дисциплината „Хореография“. И ако нормативните документи са задължителни, то при преподаването педагогът-хореограф все пак има частична самостоятелност при избора на комбинации. Михайлов предлага свои варианти за екзерсис. Предлага и собствени комбинации. Но предлага и партерна гимнастика в обучението, което е доказано предимство, използвано с успех в класическия екзерсис и при изучаването на различни разновидности на модерния танц. С цел разтягане и развиване на различни мускулни групи, Михайлов настоява партерната гимнастика да се практикува не преди, а след екзерсиса. Коментира се използването на мултимедия за онагледяване на костюми, инструменти, песни, обреди и обичаи; за визуализиране на танци, които ще се изучават. Предлага и различни музикално-танцови игри, съобразени с възрастта на учениците от първи клас.

На същия принцип Михайлов коментира обучението по „Хореография“ в четвърти и в седми клас, като подробно изписва усложняването на всяко движение от екзерсиса и на музикално-танцовите игри при следващите нива на обучение. Анализира се какво се е променило в уменията на учениците през междинните 2 и 3, 5 и 6 клас и как постепенно те да бъдат натоварвани с повече движения и изисквания. За всяко предложено упражнение се изписва и целта на упражнението, което е добра възможност преподавателят да се съсредоточи именно върху целта, а не върху отделните движения, съставляващи упражнението. Коментират се и тънкости при постановката на танц (за Коледа, Баба Марта и т.н.) като твърдението на Михайлов е, че в случай на недостатъчно часове могат да се използват вече заучени комбинации и да се направи безсюжетен танц (дивертисмент). А когато часовете са повече и то не преди четвърти клас – тогава вече могат да се правят и сюжетни танци, със своята завръзка, развитие, кулминация и развързка. Говори се и за добре фразирани комбинации и действия, което е много важно при изпълнението, независимо от възрастта на танцуващите.

За отбелязване е и че партерната гимнастика не приключва с първи клас, а продължава да се усложнява и в следващите класове, включително и в седми клас. Това е добра форма за усвояемост, за развиване на гъвкавост, а и форма да се синтезират търсенията на хореографи и треньори по гимнастика, като гимнастическите упражнения се приспособят към нуждите на дисциплината „Хореография“.

Именно тези предложени от Д. Михайлов екзерсиси, партерна гимнастика и танцови игри са сред приносните моменти в дисертацията.

Разгледаните базови модели за изучаването на дисциплината „Хореография“ в първи, четвърти и седми клас развиват в децата знания и умения, концентрация, интелект, вкус към красотата, търпение, толерантност, а също така и креативност и критично мислене.

В **Заключението** отново се акцентира пред проблемите при преподаване на дисциплината „Хореография“ в неспециализираните училища в София. Дисертантът артикулира шест основни проблема и техните решения, които са представени като последователност от дейности и биха спомогнали за решаването на съответния проблем.

Много подробно в продължение на всички глави Десислав Михайлов изследва и обсъжда проблемите пред педагога-хореограф, дръзнал да преподава дисциплината „Хореография“ в неспециализираните училища в София. Но Михайлов не само посочва проблемните зони, но и предлага решения. При това не в края на текста, както обикновено се случва, а вътре в отделните глави, като собствен коментар на разглежданите проблеми. Това е много удобно структурирано, тъй като в случай че би оставил собствените си предложения за края, част от тях биха изглеждали умозрителни или пък не биха имали търсения ефект, когато се отделят от коментираните проблеми. Искрено подкрепям тази подредба, тъй като считам, че тя е по-действена и по-лесно приложима.

Считам, че анализираният изследователски проблем – *„Да се изведат определени аспекти от традициите на обучението в паралелките с “разширено изучаване на хореография“, които са заложили в учебните програми на Министерството на образованието и науката, като се направи опит те да бъдат доразвити, съобразявайки се със съвременните условия, а именно в посока“* е успешно защитен в дисертацията. Както и намерението *„Да се акцентира върху проблемите на хореографите, преподаващи дисциплината „Хореография“ в паралелки с „разширено изучаване“ в неспециализираните училища в София-град, тъй като много хореографи се сблъскват с редица специфични предизвикателства, които могат да се групират в няколко основни категории“* са стойностно изведени и заслужават адмирации. Приветствам авторовата теза, че *„успешното развитие на хореографското обучение не може да се базира нито само на традицията, нито само на модерното, а изисква **хармонично съчетаване на минало, настояще и бъдеще**, което гарантира културната идентичност и образователната ефективност на дисциплината“*.

В крайна сметка, комплексното решаване на посочените проблеми изисква интегриран подход между Министерството на образованието и науката, училищните ръководства, педагозите-хореографи и научната общност. Необходима е национална стратегия за развитие на обучението по български народни танци и културна идентичност, която да съчетава традицията с иновацията и да гарантира качествена среда за развитие на танцовото изкуство в училище.

Дисертацията завършва с позитивната вяра, че тези решения ще допринесат за по-качественото обучение по „Хореография“, ще съхранят, опазят и предават нематериалното ни културно наследство на поколенията ученици и подрастващи.

По темата на дисертацията Михайлов публикува три статии –

- **„The language of the Bulgarian folk dance“** - In: Knowledge-Capital of the future, International Journal, 2020, pp. 1145-1150.
- **„Фолклорният танц - динамика и процеси“** – В: сборник с доклади „Многоликата наука - Disciplina Variabilis“, издание на Университет по библиотекознание и информационни технологии-София, 2020, с. 187-199.
- **„Танцът в училище от телесното възпитание до сценичното изкуство“** – В: сборник „Култура, медии, и културен туризъм“, издание на УИ, „Неофит Рилски“-Благоевград, 2024, с. 93-106.

Авторефератът по смисъл и значение отговаря на дисертацията.

Убедено считам, че дисертацията на Десислав Михайлов разглежда важни проблеми в обучението по „Хореография“, които са актуални за настоящия момент и за които Михайлов предлага разумни решения.

Поздравявам и научния ръководител доц. д-р Георги Гаров за избора на актуална тема, която ще спомогне за извеждането на проблемни точки и техните решения, и за успешната реализация на дисертацията на Десислав Михайлов. Смятам, че това е техният общ принос за развитието и утвърждаването на дисциплината „Хореография“ в системата на училищното образование към Министерството на образованието и науката в столичните неспециализирани училища.

Считам дисертацията на Десислав Михайлов за стойностна и навременна. Предложените приноси напълно отговарят на направеното проучване, изводи и решения. И затова предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Десислав Петров Михайлов образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 8.3 – „Музикално и танцово изкуство“, докторантска програма „Хореография“

19.11.2025

проф. д. н. Анелия Янева

Катедра „Хореография“

REVIEW

By Prof. Dr. Anelia Yaneva

**for the dissertation work of Desislav Petrov Mihaylov - doctoral student at the
Department of Choreography,**

with scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Georgi Garov

**Topic of the dissertation: *"Parallels in "Choreography" in the system of school
education at the Ministry of Education and Science. Dance education",***

Professional field (8.3) "Musical and dance art",

Scientific field - 8. Arts, doctoral program "Choreography"

Desislav Mihaylov's dissertation was created by a practicing artist, He graduated from secondary special education in the specialty "Bulgarian folk dances" at the State Choreographic School (today NUTI) in the class of Ognyan Aleksiev (1995). He graduated in "Bulgarian Folk Choreography" with a professional qualification "Choreographer-Teacher" in the class of Dimitar Ruskov at the Academy of Performing Arts "Prof. Asen Diamandiev"-Plovdiv (2002). He completed a master's degree in "Choreographic Direction" at the Southwestern University "Neofit Rilski"-Blagoevgrad with scientific supervisor Prof. Anelia Yaneva (2015). Doctoral student at the Department of "Choreography" at the Southwestern University "Neofit Rilski"-Blagoevgrad with scientific supervisor Assoc. Prof. Georgi Garov (since 2018), graduated with the right to defend in December 2021.

His education provides knowledge about the dance profession, which Mihaylov practiced for 10 years - initially in the Ensemble of the Construction Troops at the GUSV-Sofia (1995-2000); then as a soloist in Neshka Robeva's troupe - "National ART", and his performance in the performances "Two Worlds" and "Orisia", after the Broadway tour was classified by the "New York Times" newspaper in the group of the five top dancers on Broadway for 2001. Mihaylov is also a soloist in the dance performance: "Hurrem Sultan" - "MDF" in the Republic of Turkey (2003-2005).

His realization as a choreographer is also long-standing - choreographer and director of the "Presenting Ensemble of the Armed Forces" (from 2010 to the present); founder (in 2010) and head (and to the present) of the Dance Club "Sedef" - Sofia; Chief artistic director and choreographer (since 2007) of the Ensemble "Gorna Banya" at the Chitalishte "Probuda-1926". Choreographer of the Pirina Ensemble, at the invitation of Iliya Lukov (2008-2010). Desislav Mihaylov's entire activity is

related to the study and popularization of Bulgarian folk dances, but his productions are also in the field of characteristic and modern dance.

For his dissertation, the pedagogical experience of Desislav Mihaylov - a teacher of "Bulgarian Folk Dances" in the Republic of Moldova and at the Comrat State University, in the Gagauz Autonomous Region, seems to be the most important. But he is also a teacher in the choreography classes of the 33rd Primary School "Saint Petersburg"-Sofia (2008-2015); at the National School of Dance Art-Sofia, specialty "Bulgarian Folk Dances" (2012-2013); in the choreography classes of the 25th Primary School "Dr. Petar Beron"-Sofia (2015-2020).

His knowledge as a dancer, choreographer and teacher is of particular importance for Desislav Mihaylov's research and his scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Georgi Garov very wisely chose the topic of his dissertation in such a way that the practical and theoretical knowledge of the dissertation candidate would be used to the maximum.

Desislav Mihaylov's dissertation is structured in four chapters, an introduction and a conclusion, with the main text spread over 152 pages. The bibliography includes 105 printed sources, mainly in Bulgarian, and 17 internet sources. As appendices, interviews with teachers of the discipline "Choreography" have been published within 42 pages; documents for the creation of classes with "Advanced Training in Choreography" in Sofia-city; Regulations and the Framework Curriculum for General Education for the Basic Level of Education.

It has been specially agreed that the training in "Choreography" will be analyzed only in the capital's non-specialized schools, as there are enough problem areas there that are worth talking about. And looking for solutions.

Chapter One - *First Attempts to Introduce Bulgarian Folk Dances into School* - is a historical introduction to the topic. It begins with the first attempts to introduce Bulgarian folk dances in schools, which date back to 1846 in Koprivshtitsa, when "Naiden Gerov opened the first class school, created the first curriculum in which patriotism, folklore and physical education were equally represented with grammar and arithmetic", and in 1848 he was invited to Plovdiv to lead the high school in the city.

The gradual introduction of folklore and Bulgarian folk dance training into education is traced in great detail and how from individual amateur schools it led to training in the professional Choreographic School (1956).

This was followed by higher education in dance at the IMHC /Institute for Musical and Choreographic Personnel/ in Sofia (1972); choreography began to be studied in Varna and Kyustendil (at the Institute for Cultural and Educational Personnel), and

in Plovdiv, higher education in choreography was established (1974) at the Higher Music and Pedagogical Institute (today AMTII).

The gradual separation of classes with extended study of "Choreography" (after 1991) and its study as optional classes in non-specialized schools from grades 1 to 8 are also considered.

It is the choreography classes in non-specialized schools that are the subject of this dissertation. And in particular - the elective subject "Choreography" in non-specialized schools in Sofia-city. Quite deliberately, specialized dance schools, as well as training in the high school stage for "Profession" remain outside the scope of the study, since different laws apply to them and their training is structured in a different way. And much more has been written about them. While choreography classes in non-specialized schools are written about for the first time. In this regard, the personal experience of the dissertation candidate as a teacher in such schools is also useful.

In his dissertation, Mihaylov discusses the theoretical and methodological foundations of Bulgarian folk dances, focusing on basic research on the topic. He also comments on how a teaching model gradually crystallized.

A SWOT analysis of classes with extended study of "Choreography" in non-specialized schools in Sofia-city is presented, which is also being done for the first time.

Chapter Two - *Some Features of Choreography Classes in Non-Specialized Schools in Sofia* - focuses on the problems encountered by Choreography teachers in non-specialized schools in Sofia. To begin with, basic problems are articulated that concern both the training as a whole and problems facing the choreographer leading the Choreography discipline in non-specialized schools in Sofia-city, as well as more local problems. Among the main problems are what is the purpose of Choreography training in non-specialized schools in Sofia-city. Should children learn to dance? Or should they get acquainted with some of the folklore customs? Should they learn traditional Bulgarian values or be able to have stage practice?

The methodology of teaching Choreography is analyzed as part of the didactic and pedagogical theory. The need for exercises in teaching and training work in Choreography is discussed. Types of learning, goals and tasks are commented on. Mihaylov brings to the fore different approaches to teaching, classified with a focus on the teacher-choreographer and with a focus on the student. He also very accurately articulates the necessary professional qualities of the teacher-choreographer, among which are a creative attitude to educational activity; endurance, a sense of humor and self-control to neutralize emotional tensions and conflicts; emotional responsiveness (empathy) towards children; pedagogical tact; pedagogical tact and the ability to

adapt one's behavior and methods according to specific conditions. And what is rarely talked about - the responsibilities of the teacher-choreographer at school and the effectiveness of teaching.

In the third chapter - *Programs and training in Bulgarian folk dances in classes with extended study of the discipline "Choreography" in the capital's non-specialized schools* - the specifics of teaching activity in the capital's non-specialized schools are already discussed in detail. The current programs in schools under the Ministry of Education are commented on. A methodology for teaching the discipline "Choreography" at the primary and junior high school levels is proposed. The choreographer's teaching strategy and the methods he uses are explained. The answers to 7 questions are commented on, and for each of the 7 questions, in addition to the opinions of his fellow choreographers, Desislav Mihaylov also offers his own opinion, logically justifying it, and I believe that this is one of the contributing moments in the dissertation. The formulation of the questions reveals knowledge of the subject, and the answers to them demonstrate the need for improvement and changes in the training and structuring of the subject.

Among the proposed ideas, supported not only by the respondents but also by the personal opinion of the dissertation author, is the idea of changing the name of the discipline "Choreography" to "Bulgarian Folk Dances, Lifestyle and Culture".

The proposal to integrate the discipline "Choreography" with other studied disciplines such as music, history, literature is also fully justified, as the discipline "Choreography" functions as a bridge between different academic disciplines, combining physical development, cultural identity and interpersonal competencies, which supports the overall education of students.

The proposals that Mihaylov gives demonstrate knowledge of the subject and do not require any gigantic efforts, and the result would be truly beneficial. *Among them are interactive and game methods; use of digital tools through video lessons; project-based learning by creating small choreographic projects or performances that develop creativity, planning and teamwork; individualization and differentiation - adapting exercises according to the physical capabilities and progress of students, especially in the middle school.* These proposals are innovative and would enrich the learning process.

Mihaylov also gives three key pieces of advice to every new choreographer at a school with "advanced choreography training". *And they are related to Planning and systematicity; Individual approach and motivation; Cross-curricular integration and cultural awareness.* The goal is to guarantee effective teaching, sustainable acquisition of dance skills and the formation of comprehensive cultural competence. The problems are also articulated, which are on several levels - problems related to

the curricula and decisions of the Ministry of Education and Science; problems depending on the material base of the respective school; and problems caused by additional requirements of the principals and the school council. And what I think is especially important - solutions to these problems are also proposed.

In the fourth chapter - *Content, innovation, cross-curricular connections of the discipline "Choreography" in the primary and lower secondary stages of education* - Mihaylov goes even deeper into the issues. The educational content of the discipline "Choreography" for the respective age and the expected results of the training at the end of the first, fourth and seventh grades are analyzed (presented more clearly in tabular form). This chapter already talks about the content, innovation, inter-subject connections of the discipline "Choreography". And if the normative documents are mandatory, then in teaching the teacher-choreographer still has partial autonomy in choosing combinations. Mihaylov offers his own options for exercises. He also offers his own combinations. But he also offers floor gymnastics in the training, which is a proven advantage, used with success in classical exercises and in studying different varieties of modern dance. In order to stretch and develop different muscle groups, Mihaylov insists that floor gymnastics be practiced not before, but after the exercise. The use of multimedia for illustrating costumes, instruments, songs, rituals and customs; for visualizing dances that will be studied is commented on. It also offers various musical and dance games, tailored to the age of first-grade students.

On the same principle, Mihaylov comments on the training in "Choreography" in the fourth and seventh grades, detailing the complication of each movement of the exercise and the musical and dance games at the next levels of training. It analyzes what has changed in the students' skills during the intermediate 2nd and 3rd, 5th and 6th grades and how they can gradually be burdened with more movements and requirements. For each proposed exercise, the purpose of the exercise is also written, which is a good opportunity for the teacher to focus on the goal, and not on the individual movements that make up the exercise. It also comments on subtleties in the staging of a dance (for Christmas, Baba Marta, etc.), as Mihaylov's statement is that in case of insufficient classes, already learned combinations can be used and a plotless dance (*divertissement*) can be performed. And when the classes are longer and not before the fourth grade – then story-based dances can already be done, with their own ending, development, climax and denouement. There is also talk of well-phrased combinations and actions, which is very important in performance, regardless of the age of the dancers.

It is also worth noting that floor gymnastics does not end with the first grade, but continues to become more complicated in the following grades, including the seventh grade. This is a good form for assimilation, for developing flexibility, and also a form

to synthesize the searches of choreographers and gymnastics coaches, as the gymnastic exercises are adapted to the needs of the discipline "Choreography".

It is precisely these exercises, floor gymnastics and dance games proposed by D. Mihaylov, that are among the contributing moments in the dissertation. The considered basic models for studying the discipline "Choreography" in the first, fourth and seventh grades develop in children knowledge and skills, concentration, intellect, taste for beauty, patience, tolerance, as well as creativity and critical thinking.

The **Conclusion** again emphasizes the problems in teaching the discipline "Choreography" in non-specialized schools in Sofia. The dissertation articulates six main problems and their solutions, which are presented as a sequence of activities and would help solve the respective problem.

In great detail throughout all the chapters, Desislav Mihaylov explores and discusses the problems facing the teacher-choreographer who dared to teach the discipline "Choreography" in non-specialized schools in Sofia. But Mihaylov not only points out the problem areas, but also offers solutions. Moreover, not at the end of the text, as usually happens, but within the individual chapters, as his own commentary on the problems considered. This is very conveniently structured, since if he had left his own proposals for the end, some of them would have seemed speculative or would not have had the desired effect when separated from the commented problems. I sincerely support this arrangement, since I believe that it is more effective and easier to apply.

I believe that the analyzed research problem – *“To derive certain aspects of the traditions of training in classes with “advanced study of choreography”, which are included in the curricula of the Ministry of Education and Science, by making an attempt to further develop them, taking into account modern conditions, namely in the direction of”* has been successfully defended in the dissertation. As well as the intention *“To focus on the problems of choreographers teaching the discipline “Choreography” in classes with “advanced study” in non-specialized schools in Sofia-city, since many choreographers face a number of specific challenges that can be grouped into several main categories”* are valuably derived and deserve admiration. I welcome the author’s thesis that *“the successful development of choreographic training cannot be based either solely on tradition or solely on the modern, but requires a **harmonious combination of past, present and future**, which guarantees the cultural identity and educational effectiveness of the discipline”*.

Ultimately, the comprehensive solution of the above problems requires an integrated approach between the Ministry of Education and Science, school management, choreographer teachers and the scientific community. A national strategy for the

development of Bulgarian folk dance and cultural identity education is needed, which would combine tradition with innovation and guarantee a quality environment for the development of dance art in school.

The dissertation concludes with the positive belief that these solutions will contribute to better quality education in "Choreography", will preserve, protect and transmit our intangible cultural heritage to generations of students and adolescents.

On the topic of the dissertation, Mihaylov published three articles –

- ***The language of the Bulgarian folk dance.*** - In: Knowledge-Capital of the future, International Journal, 2020, pp. 1145-1150.
- ***"Folklore Dance - Dynamics and Processes"*** - In: Collection of Reports "Many-Faced Science - Disciplina Variabilis", published by the University of Library Science and Information Technologies-Sofia, 2020, pp. 187-199.
- ***"Dance in School from Physical Education to Performing Arts"*** - In: Collection "Culture, Media, and Cultural Tourism", published by the University of Library Science, "Neofit Rilski"-Blagoevgrad, 2024, pp. 93-106.

The abstract corresponds to the dissertation in meaning and significance.

I firmly believe that Desislav Mihaylov's dissertation examines important problems in the teaching of "Choreography", which are relevant to the present moment and for which Mihaylov offers reasonable solutions.

I also congratulate the scientific supervisor Assoc. Prof. Dr. Georgi Garov for choosing a topical topic that will help to identify problem points and their solutions, and for the successful implementation of Desislav Mihaylov's dissertation. I believe that this is their joint contribution to the development and consolidation of the discipline "Choreography" in the system of school education under the Ministry of Education and Science in the capital's non-specialized schools.

I consider Desislav Mihaylov's dissertation valuable and timely. The proposed contributions fully correspond to the research, conclusions and solutions. And therefore I propose to the esteemed Scientific Jury to award Desislav Petrov Mihaylov the educational and scientific degree "Doctor" in professional field 8.3 - "Music and Dance Art", doctoral program "Choreography"

19.11.2025

prof. dr. d. Anelia Yaneva
Department of "Choreography"